

Investigating the Administrative Structure of the Board of Trustees of US Public Libraries in order to Provide a Model for Use in Public Library Associations of Iran

Mohsen Malek-zadeh

MSc Student of Knowledge and Information Science, Faculty of Education, University of Tabriz, Tabriz, Iran
atropat1101@gmail.com

Rasoul Zavareghi

Associate Prof., Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Education, University of Tabriz, Tabriz, Iran (Corresponding Author)
rs.zavaraqi@gmail.com

Hashem Atapour

Assistant Prof., Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Education, University of Tabriz, Iran, Iran
hashematapour@gmail.com

Abstract

Purpose: The purpose of this study is to investigate the administrative structure of the board of trustees of US public libraries in order to provide a model for use in public library associations of Iran.

Method: The present research is an applied study in terms of purpose and is a quantitative and qualitative analysis in terms of methodology. To answer research questions about US public libraries, the laws and guidelines of the board of trustees of US public libraries were used. Websites of www.publiclibraries.com, and www.ala.org, and search engines and social networks were used to identify the libraries under study and the persons, authorities and structures of each library.

Findings: The findings show that the board of trustees of US public libraries focus more on financial, administrative, human and policy issues; Topics related to community relations, formal and legal social assemblies, participation, coordination and cooperation among boards, associations and assemblies, educational and workshop topics, monitoring contracts, and so on have also recently been added to this type of tasks; In the composition of their members, there is a variety of duties and responsibilities in different geographical areas; Their duties and powers are more detailed and realistic and represent the local face more vividly; There is no defined procedure for appointing or electing their board of trustees, and the procedure for appointing board members of public libraries in each state is almost different from other states; Most of their members are real members; Most of their members work in non-profit organizations; Most of their members are women; Furthermore, the average age of their members was 47 years.

Conclusion: it is suggested that the administrative structure of public libraries in Iran be changed based on the administrative structure of public libraries in other countries in such a way that they should have a balanced mix of local and state support. It is also suggested that Iranian public library associations emphasize more on demographic, gender, age, and occupational diversity of their members. Moreover, new duties and functions should be defined for Iranian public library associations and their powers should be increased. Finally, it is predicted that by taking advantage of the experiences of other countries and consequently increasing the duties and powers of Iranian public library associations, the local aspect of Iranian public libraries will be strengthened and the decision-making process will be accelerated.

Keywords: Administrative structure, Public library associations, Iran, USA, Board of trustees

Conflicts of Interest: None

Funding: None.

Citation: Malek-zadeh, M., Zavareghi, R., & Atapour, H. (2022). Investigating the Administrative Structure of the Board of Trustees of US Public Libraries in order to Provide a Model for Use in Public Library Associations of Iran. *Research on Information Science & Public Libraries*, 28(1), 52-73.

Research on Information Science and Public Libraries, 2022, Vol.28, No.1, pp. 52-73

DOR: 20.1001.1.26455730.1401.28.1.1.4

Received: 6th September 2021; Accepted: 6th January 2022

Article Type: Research-based

© Iran Public Libraries Foundation

بررسی ساختار اداری هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا به منظور ارائه الگویی برای کاربست در انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران

محسن ملک‌زاده

کارشناس ارشد، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران
atropat1101@gmail.com

رسول زوارقی

دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران (نویسنده مسئول)
zavaraqi@tabrizu.ac.ir

هاشم عطاپور

استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران
hashematapour@gmail.com

چکیده

هدف: هدف از انجام این پژوهش تحلیل ساختار اداری هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا به منظور ارائه الگویی برای کاربست در انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی کشور ایران است.

روش: پژوهش حاضر کاربردی بوده و از نظر روش‌شناسی از نوع تحلیل محتوای کمی و کیفی است. برای پاسخ‌گویی به سؤالات پژوهش در خصوص کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا، از قوانین ایالتی، دست‌نامه‌ها، فصلنامه‌ها، استانداردها، جعبه‌ابزارها و راهنماهایی که هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی، انجمن هیئت‌امنا، دپارتمان کتابخانه، دپارتمان آموزش و کتابخانه‌های ایالتی در هر یک از ایالت‌های آمریکا منتشر کرده‌اند استفاده شد. برای شناسایی کتابخانه‌های مورد بررسی و اشخاص و ارکان هر کتابخانه نیز از وبگاه www.publiclibraries.com و www.ala.org و موتورهای جست‌وجو و شبکه‌های اجتماعی استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌های این پژوهش نشان داد تمرکز اعضای هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا بیشتر بر مباحث مالی، اداری، انسانی و سیاست‌گذاری است؛ مباحث مربوط به ارتباط با جامعه، مجامع رسمی و قانونی اجتماعی، مشارکت، هماهنگی و همکاری بین هیئت‌ها، انجمن‌ها و مجامع، مباحث آموزشی و کارگاهی، نظارت بر قراردادها و ... نیز از دیگر وظایف این هیئت‌ها هستند؛ وظایف و اختیارات آن‌ها به صورت تفصیلی و با رویکرد عمل‌گرایانه‌تری تدوین شده‌اند و انعکاسی از وجهه محلی کتابخانه‌ها هستند.

اصالت/ارزش: پیشنهاد می‌شود ساختار اداری انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران بر اساس ساختار اداری حاکم بر هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا به شکلی تغییر یابد که با ترکیبی متوازن از حمایت‌های محلی و دولتی برخوردار باشند، و نسبت به تنوع جمعیتی، جنسیتی، سنی، شغلی، و کارکردی آن‌ها در انجمن‌های آن‌ها اهتمام لازم وجود داشته باشد.

کلیدواژه‌ها: ساختار اداری، انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی، ایران، ایالات متحده آمریکا، هیئت‌امنا

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی نداشته است.

استناد: ملک‌زاده، محسن؛ زوارقی، رسول؛ و عطاپور، هاشم (۱۴۰۱). بررسی ساختار اداری هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا به منظور ارائه الگویی برای کاربست در انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۲۸(۱)، ۷۳-۵۲.

DOR: 20.1001.1.26455730.1401.28.1.1.4

نوع مقاله: علمی پژوهشی

تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی. دوره ۲۸، شماره ۱، صص ۷۳-۵۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۱۳؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۱۳

© نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

مقدمه

مردم‌سالاری یکی از مهم‌ترین وجوه اغلب جوامع امروزی است. با وجود این، استقرار یک ساختار مردم‌سالارانه کامل و بی‌نقص مستلزم حضور شهروندانی آگاه، آموزش‌دیده و آشنا به حقوق و تکالیف خود است (زوارقی، ۱۳۸۸). به همین دلیل است که کتابخانه‌های عمومی با فراهم کردن امکان دسترسی آزاد به اطلاعات و انجام رسالت‌های آموزشی خود به پرورش شهروندانی آگاه کمک می‌کنند (کاپور و چادهاری^۱، ۲۰۱۷). به علاوه، نقش و اهمیت کتابخانه‌های عمومی، در همه ابعاد فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی جوامع مردم‌سالار انکارناپذیر است و از کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان یکی از ارکان جامعه مردم‌سالار یاد شده است. (زوارقی، ۱۳۸۵)

بررسی کلی تاریخچه پیدایش کتابخانه‌های عمومی نشانگر آن است که این نوع کتابخانه‌ها از بدو پیدایش محلی بوده‌اند، چنان‌که ویژگی محلی بودن کتابخانه‌های عمومی در بیانیه مشترک ایفلا و یونسکو نیز مورد تأکید قرار گرفته است (ایفلا/یونسکو^۲، ۱۹۹۴). البته تحقق این محلی بودن مستلزم برخی لوازم است. یکی از اصلی‌ترین لوازم حفظ ویژگی محلی بودن و استفاده از مردم در اداره کتابخانه‌های عمومی، تشکیل انجمن‌ها و هیئت‌انامی کتابخانه‌های عمومی است. به عبارت دیگر، انجمن‌ها و هیئت‌انامی کتابخانه‌های عمومی نمایندگان ثانویه مردم در کتابخانه‌های عمومی هستند (نیکنام، ۱۳۷۶). از این رو، تأکید می‌شود که انجمن‌ها و هیئت‌انامی کتابخانه‌های عمومی باید چکیده‌ای از جامعه محلی خود باشند، تا آنجا که برخی پژوهش‌ها پیشنهاد کرده‌اند اعضای انجمن‌ها و هیئت‌انامی کتابخانه‌های عمومی از نظر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی باید با جامعه محلی خود انطباق داشته باشند (وارنر^۳، ۱۹۹۹). بر اساس این رویکرد و دیدگاه است که در کشورهای مختلف با بهره‌گیری از هیئت‌های انما یا انجمن‌های کتابخانه سعی شده است این محلی بودن مد نظر قرار گیرد. برای نمونه، در ایران، بر اساس قانون نحوه تأسیس و اداره کتابخانه‌های عمومی، مصوب مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۸۲/۱۲/۱۷ که در تاریخ ۸۲/۱۲/۲۵ به تأیید شورای نگهبان رسیده و به موجب مواد ۷ و ۸ آن، انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی استان و شهرستان تشکیل شده است (نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، ۱۳۹۰). از این رو، می‌توان گفت انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی نقشی مهم در اثربخشی کتابخانه‌های عمومی ایفا می‌کنند و جهت‌دهندگان اصلی مسیر حرکت کتابخانه‌های عمومی هستند.

از سوی دیگر، نیل به اثربخشی و کارایی در هر مجموعه‌ای مستلزم وجود ساختار اداری مناسب است. انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی نیز به‌عنوان یک مجموعه برای نیل به اثربخشی به ساختار اداری مناسب نیازمندند؛ ساختاری اداری که تجانس و هماهنگی به وجود آورد، بر مبنای قواعد آزموده شده استقرار یابد و بر پایه استفاده از متخصصان باشد. یکی از اصلی‌ترین منابع برای بهبود و ارتقای این ساختار، استفاده از تجارب سایر کشورهای جهان در این زمینه است؛ به‌ویژه آنکه در سند چشم‌انداز نهاد کتابخانه‌های عمومی در افق ایران ۱۴۰۴ بر کسب رتبه ۱۵ کشور برتر جهان از نظر «سرانه فضا»، «منابع»، «عضو» و «امانت» تأکید شده است (نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، ۱۳۹۰). با وجود این اهمیت و ضرورت، بررسی پژوهشگران حاکی از آن است که در سطح کشور، پژوهشی در راستای ارائه الگو و مدلی برای کاربست در سطح ساختار اداری انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ارائه نشده و صرفاً در پژوهش‌های خدایی (۱۳۸۸) با عنوان «جنبه‌های تاریخی کتابخانه‌های عمومی ایران» در این زمینه بحث شده است. همچنین، مطالعه این موضوع در سطح جهانی نیز نشان‌دهنده خلأ پژوهشی عمده در این زمینه است. از معدود پژوهش‌های انجام‌شده در این خصوص می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

کریستنسن (۱۹۹۵) در مقاله‌ای مروری، عملکرد، نقش و مسئولیت‌های هیئت‌انامی کتابخانه‌های عمومی را در جوامع روستایی بررسی کرده است. او در این مقاله مروری تأکید می‌کند که مسئولیت اساسی هیئت‌انامی کتابخانه‌های عمومی در روستاها این است که اطمینان پیدا کنند کتابخانه عمومی نیازهای اطلاعاتی جامعه محلی خود را تأمین می‌کند. وی در این اثر، مهم‌ترین نقش‌های هیئت‌انامی کتابخانه‌های عمومی در جوامع روستایی

1. Kaur & Chaudhary
2. IFLA/UNESCO
3. Warnner

را تعیین خط‌مشی، تشویق به همکاری با سایر کتابخانه‌ها و سازمان‌ها و تأمین بودجه کافی برای برآورد نیازهای اطلاعاتی معرفی می‌کند.

وارنر (۱۹۹۹) نیز با این پیش‌فرض که اعضای هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی باید از نظر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی با جامعه محلی خود انطباق داشته باشند، به بررسی جمعیت‌شناختی اعضای هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی ایالت اوهایو با جامعه محلی پرداخته است. وی برای انجام پژوهش خود از نتایج یک رتبه‌بندی در مورد کتابخانه‌های عمومی اوهایو استفاده و سپس کتابخانه‌های عمومی اوهایو را به چهار بخش کتابخانه‌های عمومی با بیش از ۱۰۰ کارمند تمام‌وقت، کتابخانه‌های عمومی با ۲۰-۱۰۰ کارمند تمام‌وقت، کتابخانه‌های عمومی با ۱۰-۱۹ کارمند تمام‌وقت، و کتابخانه‌های عمومی با کمتر از ۱۰ کارمند تمام‌وقت تقسیم‌بندی کرده بود. سپس، ۱۰ کتابخانه برتر در هر بخش را انتخاب و از میان آن‌ها در هر بخش ۵ کتابخانه را با روش تصادفی نظام‌مند نمونه‌گیری کرد. در مرحله بعد، وارنر میزان مطابقت ویژگی‌های جمعیت‌شناختی از جمله جنسیت، نژاد، سن، درآمد و سطح تحصیلات را در میان اعضای هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی و جامعه محلی ایالت اوهایو بررسی کرد. نتایج پژوهش نشان داد که از میان ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مورد بررسی، فقط در مورد جنسیت و نژاد اعضای هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی و جامعه محلی ایالت اوهایو انطباق وجود داشت.

هالت^۱ (۲۰۰۵) در مقاله‌ای مروری، مسئولیت‌های مالی رؤسا و هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی را بررسی کرد. او در این اثر تصریح کرد که تقریباً هیچ کتابخانه‌ای را نمی‌توان یافت که اعضای هیئت‌امنای آن با امور مالی درگیر نباشند. بنابراین، نتیجه‌گیری می‌کند که اگر راهنمایی‌های مناسب در این زمینه وجود نداشته باشد، اعضای هیئت‌امنا نمی‌توانند همکاری مناسبی در مسائل مالی داشته باشند. در واقع، هدف حالت از طرح بحث این بوده است که راهنمایی برای اعضای هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی هنگام مواجهه با مسائل مالی ارائه کند. برای این منظور، حالت ۹ مسئولیت کلیدی را برای اعضای هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی هنگام سروکار داشتن با امور مالی بیان کرد. این مسئولیت‌ها عبارت‌اند از: برنامه‌ریزی مالی، گردش نقدی مناسب، ذخایر مالی رضایت‌بخش، بستن‌کاری مداوم، مدیریت بودجه سالانه، تناسب بین هزینه‌ها، مدیریت ریسک، روابط با اهداکنندگان و تأمین‌کنندگان بودجه و اجتناب از درگیری در منافع.

آرنس^۲ (۲۰۰۷) نیز در پژوهش خود ویژگی‌های موردنیاز برای اعضای هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی را بررسی کرده است. او در بیان اثر این‌گونه اظهار می‌دارد که اعضای هیئت‌امنا این پست را به دلایل شخصی و سیاسی قبول می‌کنند، و انتخاب‌کنندگان محلی نیز آگاهی اندکی از ویژگی‌های موردنیاز برای اعضای هیئت‌امنا دارند و قوانین رسمی هیچ‌گونه راهنمایی در این زمینه ارائه نمی‌دهند. بر این اساس، آرنس در پژوهش خود برای حل این مسئله، ۲۳ ویژگی موردنیاز برای اعضای هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی را که از متون استخراج شده است در میان اعضای هیئت‌امنای سه کتابخانه عمومی ایالات متحده آمریکا که درگیر اختلافات اجتماعی بودند، قبل از اختلاف نظر و کشمکش و در خلال آن بررسی کرد. او از اعضای هیئت‌امنا خواست به هر یک از ویژگی‌ها قبل از کشمکش و در خلال آن برحسب اولویت نمره‌ای اختصاص دهند. برای مقایسه نمره‌ها، از آزمون ویلکاکسون جفتی استفاده شد و سپس این نتیجه حاصل شد که بین نمره‌های قبل از اختلافات و نمره‌های حاصل شده در خلال اختلافات و کشمکش‌های اجتماعی اختلافی معنادار وجود دارد.

در کل، بررسی‌های انجام‌شده حاکی از آن است که علی‌رغم اهمیت موضوع، در ایران، تنها بخش کوتاهی از تنها یک اثر با موضوع این پژوهش مرتبط شناخته شد، در حالی که در خارج از کشور پژوهش‌هایی درباره هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی انجام شده است. با این حال، در سطح بین‌المللی نیز خلأ پژوهشی در این زمینه به چشم می‌خورد. بررسی این متون نیز حاکی از آن است که تاریخ انتشار اکثر پژوهش‌های انجام‌شده در خارج کشور جدید نیستند و حتی تعدادی پژوهش مروری یافت شد که تاریخ انتشار آنها به پیش از سال ۱۹۵۰ بازمی‌گشت.

1. Holt
2. Arns

با توجه به این نکته که یکی از روش‌های ارزیابی ساختار فعلی انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران می‌تواند بهره‌گیری از تجارب سایر کشورهای پیش‌رو در این زمینه باشد و با توجه به پیشرو بودن کشور ایالات متحده آمریکا در این زمینه (هم از نظر قدمت و هم از نظر تعداد کتابخانه‌های عمومی)، در این پژوهش سعی می‌شود بر مبنای وضعیت ساختار اداری شناسایی شده برای هیئت‌امنا‌های کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا، پیشنهادهایی برای بهره‌گیری در ساختار انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران ارائه شود. دلایل انتخاب ایالات متحده آمریکا به‌عنوان الگوی مورد بررسی در این پژوهش عبارت‌اند از:

۱. ایالات متحده آمریکا یکی از کشورهایی است که جنبش محلی از آنجا شروع شد (مک‌کیب^۱، ۱۳۸۸).
۲. با استناد به پژوهش محبوب و قشقایی در خصوص رتبه‌بندی کتابخانه‌های عمومی جهان با شاخص‌های کمی، ایالات متحده آمریکا در زمره ۱۰ کشور برتر جهان است (محبوب، و قشقایی، ۱۳۸۸).
۳. کشور ایالات متحده آمریکا در زمینه تدوین قوانین و تأسیس کتابخانه‌های عمومی در سطح جهان همواره پیشگام بوده است، چنانچه که نخستین قانون کتابخانه‌های عمومی جهان و نخستین کتابخانه عمومی جهان مربوط به کشور ایالات متحده آمریکا است (موکهرجی^۲، ۱۹۶۶).
۴. بررسی‌های پژوهشگر نشان می‌دهد اکثر پژوهش‌هایی که درباره هیئت‌امنا‌ی کتابخانه‌های عمومی انجام شده مربوط به کشور ایالات متحده آمریکا است.
۵. امکان دسترسی به داده‌های مورد نیاز پژوهش در کشور ایالات متحده آمریکا نسبت به سایر کشورها مناسب‌تر است.

بررسی ساختار اداری کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا نشان‌دهنده آن است که ساختار در این کشور دارای ماهیتی غیر متمرکز و فدرال است و از ایالتی به ایالتی دیگر فرق می‌کند. برای نمونه، انواع مختلفی از کتابخانه‌های عمومی ممکن است در یک ایالت وجود داشته باشد، مانند کتابخانه عمومی شهر^۳، بخش^۴، شهرستان^۵، شهر / شهرستان^۶، شهرداری^۷، منطقه‌ای^۸، ناحیه‌ای^۹، مناطق مدرسه‌ای^{۱۰}، مناطق غیر اشتراکی^{۱۱}، روستایی^{۱۲}، سرخ‌پوستان^{۱۳}.

این تنوع ساختارها و قوانین در کشور ایالات متحده آمریکا منجر به آن شده است کتابخانه‌های عمومی تحت انواع مختلفی از مدیریت‌های محلی تأسیس شوند. علی‌رغم داشتن تفاوت‌های عمده، وجه مشترک اغلب کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا، هیئت‌امنا‌یی بودن آن‌هاست. در این گونه کتابخانه‌های عمومی، معمولاً نهاد یا سازمانی که متولی اصلی کتابخانه عمومی است به جای هیئت امن وظایف آن‌ها را انجام می‌دهد. در هر ایالت این کشور، کتابخانه‌های عمومی که به صورت هیئت‌امنا‌یی اداره نمی‌شوند، یا وجود ندارند یا تعدادشان انگشت‌شمار است و می‌توان گفت اکثریت کتابخانه‌های عمومی در کشور ایالات متحده آمریکا هیئت‌امنا دارند.

در کشور ایالات متحده آمریکا دو نوع هیئت‌امنا‌ی کتابخانه عمومی وجود دارد: مدیریتی^{۱۴} و مشاوره‌ای^{۱۵}. هیئت‌امنا‌ی مدیریتی، مسئول کنترل و اداره همه امور کتابخانه عمومی است و اختیارات و قدرت فراوانی دارد. با

1. Cabe
2. Mukherjee
3. City
4. Town
5. County
6. City/ County
7. Municipality
8. District
9. Regional
10. School District
11. District in Unincorporated
12. Village
13. Indian
14. Governance
15. Advisory

این حال، هیئت‌امناى مشاوره‌ای تنها مسئولیت‌های قانونی را که توسط حکومت‌های محلی به آن‌ها اعطاء می‌شود بر عهده دارد و رابط بین کتابخانه‌ی عمومی، حکومت محلی و مردم محسوب می‌شود. البته، این هیئت‌های امنای برای نیازسنجی از جامعه به‌منظور طراحی خدمات و بازاریابی برای کتابخانه عمومی بسیار مؤثر هستند (لیو^۱، ۲۰۱۰). البته، بررسی‌های بیشتر نشان‌دهنده آن است که هیئت‌امناى کتابخانه‌های عمومی در تمام ابعاد از ایالتی به ایالت دیگر فرق می‌کنند و در اکثریت موارد توسط هیئتی منصوب^۲ و در برخی موارد هم از طریق برگزاری انتخابات انتخاب می‌شوند. در برخی موارد نیز مشاهده می‌شود که گاهی دو یا چند نوع کتابخانه‌ی عمومی طی انعقاد قراردادی به همکاری می‌پردازند و در آن صورت، یک نظام کتابخانه عمومی به وجود می‌آید که هیئت‌امناى آن یا بر مبنای قرارداد منعقدشده تعیین می‌شود یا هیئت منصوب‌کننده اعضای هیئت‌امناى کتابخانه‌های عمومی حاضر در قرارداد، هر یک، یک یا چند عضو را به نمایندگی معرفی می‌کنند.

ساختار مشابه با هیئت‌امناهای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا در کتابخانه‌های عمومی ایران بر مبنای قانون نحوه تأسیس و اداره کتابخانه‌های عمومی که در تاریخ ۱۷ اسفند ۱۳۸۲ به تصویب مجلس و در تاریخ ۲۵ اسفند ۱۳۸۲ به تأیید شورای نگهبان رسیده است عبارت‌اند از:

۱. هیئت‌امناى کتابخانه‌های عمومی کشور

۲. دبیرخانه هیئت‌امناى کتابخانه‌های عمومی کشور

۳. انجمن کتابخانه‌های عمومی استان

۴. انجمن کتابخانه‌های عمومی شهرستان

با توجه به مباحث مزبور و جایگاه و ساختار اداری کتابخانه‌های عمومی در سطح کشورهای مختلف، ایالات متحده آمریکا و ایران، انجام پژوهشی با هدف شناسایی ساختار اداری حاکم بر هیئت‌امناى کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا می‌تواند به‌عنوان تجربه‌ای کاربردی و آزموده‌شده در انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران سودمند واقع شود. به همین دلیل، ساختار اداری هیئت‌امناى کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا از نظر وظایف، اختیارات، نحوه انتصاب، تعداد اعضا، جنسیت، سن، رشته و شغل بررسی خواهد شد. بنابراین، مسئله‌ای که پژوهش حاضر به آن خواهد پرداخت عبارت است از: بررسی ساختار اداری هیئت‌امناى کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا به‌منظور ارائه الگویی برای کاربست در انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی کشور ایران.

سؤالات پژوهش

۱. ساختار اداری هیئت‌امناى کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا از نظر وظایف و اختیارات اعضای

هیئت‌امنا چگونه است؟

۲. ساختار اداری هیئت‌امناى کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا از نظر نحوه انتصاب و تعداد

اعضای هیئت‌امنا چگونه است؟

۳. ساختار اداری هیئت‌امناى کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا از نظر ویژگی‌های فردی اعضای

هیئت‌امنا از جمله جنسیت، سن، رشته و شغل اعضای هیئت‌امناى سازمانی چگونه است؟

1. Liu

۲. در کتابخانه‌های عمومی شهرستان، منظور از هیئت‌حاکمه، کمیسیون شهرستان یا شورای شهرستان و یا شورای شهرستان است که در هر ایالت یکی از موارد ذکر شده را شامل میشود. البته، در ایالت‌های آریزونا، کالیفرنیا، آیووا، میسیسیپی، ویرجینیا، ویسکانسین و ۱۶ شهرستان از شهرستان‌های ایالت نیویورک، هیئت نظارت شهرستان به‌عنوان هیئت‌حاکمه انجام وظیفه می‌کند که تقریباً معادل شورای شهرستان در ایالت‌های دیگر است. در شهرها شهردار و شورای شهر، در روستاها شورای روستا، در بخش شورای بخش و در مناطق مدرسه‌های شورای آموزشی منطقه، هیئت‌حاکمه هستند.

روش پژوهش

پژوهش حاضر کاربردی و از نظر روش‌شناسی از نوع تحلیل محتوای کمی و کیفی است. برای نمونه، برای مشخص کردن تعداد اعضای هیئت‌امنا، از تحلیل محتوای کمی استفاده شد تا به شناختی عینی از واقعیت دست یافته شود و پاسخ سؤال به صورت کمی ارائه شود، اما برای پاسخ به سایر سؤالات از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده شد که مبتنی بر پارادایم تفسیری و روش‌شناسی پدیدارشناختی، و بر درک معنای مفاهیم و گزاره‌های مورد بررسی متمرکز است.

برای پاسخ‌گویی به سؤال اول پژوهش در خصوص تعیین وظایف و اختیارات اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا، با توجه به وجود اطلاعات اندک در وبگاه کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا، از قوانین ایالتی، دست‌نامه‌ها، فصلنامه‌ها، استانداردها، جعبه‌ابزارها و راهنماهایی که هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی، انجمن هیئت‌امنا، دپارتمان کتابخانه، دپارتمان آموزش و کتابخانه‌های ایالتی در هر ایالت منتشر کرده‌اند استفاده شد.

برای پاسخ‌گویی به سؤال دوم پژوهش در خصوص تعداد و نحوه انتصاب اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا، به قوانین ایالتی مراجعه شد و بعد از شناسایی مقولات و کدگذاری آن‌ها، میزان فراوانی هر یک از عناصر و مقولات استخراج و گزارش شد. لازم به ذکر است با توجه به اینکه کتابخانه‌های عمومی ایالت‌هاوایی به صورت هیئت‌امنایی اداره نمی‌شوند، این ایالت از جامعه پژوهش حذف و ۴۹ ایالت دیگر مورد بررسی قرار گرفت.

همان‌طور که از توضیحات مزبور برمی‌آید برای پاسخ به سؤالات اول و دوم پژوهش، کل جامعه بررسی شد و هیچ نوع نمونه‌گیری صورت نگرفت.

برای پاسخ‌گویی به سؤال سوم پژوهش (در خصوص جنسیت، سن، رشته تحصیلی و شغل اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا)، اطلاعات مورد نیاز از وبسایت کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا استخراج شد. در مواردی هم که وبگاه کتابخانه‌های عمومی فاقد اطلاعات مورد نظر بود، نام و نام خانوادگی اعضای هیئت‌امنا از وبسایت کتابخانه‌های عمومی استخراج و در موتور جست‌وجوی گوگل جست‌وجو شد و سپس تحلیل شد. با توجه به بازیابی تعداد زیادی از افراد با نام و نام خانوادگی مشابه، مشخصات اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی در شبکه‌های اجتماعی نظیر فیس‌بوک و لینکدین نیز جست‌وجو شد. در صورتی که افراد دیگری با نام و نام خانوادگی مشابه مجدداً بازیابی می‌شدند با انطباق عکس موجود اشخاص در وبگاه کتابخانه با عکس پروفایل آن‌ها در شبکه‌های اجتماعی، اطلاعات مورد نیاز به دست می‌آمد.

با توجه به ماهیت سؤال سوم پژوهش و عدم امکان بررسی کل جامعه، نمونه‌گیری به شرح زیر صورت گرفت. با عنایت به اینکه تعداد اعضای هیئت‌امنا در همه کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا یکسان نبودند، عملاً دسترسی به تعداد کل اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی غیرممکن نبود. بنابراین، برای دسترسی به تعداد تقریبی اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی، ابتدا باید به سیاهه کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا مراجعه شد و سپس تعداد اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی به صورت تقریبی تعیین شدند. برای این کار، ابتدا سیاهه کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا در محیط وب جست‌وجو. جهت دسترسی به سیاهه کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا به وبگاه کتابخانه‌های عمومی^۱ به نشانی www.publiclibraries.com مراجعه شد. ابتدا صحت و سقم اطلاعات ارائه شده در وبگاه کتابخانه‌های عمومی با آمار کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا، ارائه شده در وبگاه انجمن کتابخانه آمریکا^۲ به نشانی اینترنتی www.ala.org که از اعتبار بیشتر برخوردار است، مطابقت داده شد. دلیل ترجیح وبگاه کتابخانه‌های عمومی به وبگاه انجمن کتابخانه آمریکا این بود که در این وبگاه، سیاهه کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا به

1. PublicLibraries

2. American Library Association

تفکیک ایالت‌های ۵۰ گانه ارائه شده است (به دلیل حذف یک ایالت که در بالا توضیح داده شد، تعداد ایالت‌ها ۴۹ ایالت در نظر گرفته شده است)، در حالی که در وبگاه انجمن کتابخانه آمریکا تنها تعداد کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا در قالب عدد بیان شده است.

همان‌طور که ذکر شد، با مراجعه به وبگاه publiclibraries، سیاهه کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا به تفکیک ایالت استخراج شد. در زمان گردآوری اطلاعات (پاییز ۱۳۹۷)، تعداد این نوع کتابخانه‌ها در حدود ۱۶۵۰۰ ارزیابی شد. بررسی‌ها نشان دادند که در اغلب کتابخانه‌های عمومی این کشور، حداقل ۵ نفر عضو هیئت‌امنا وجود داشت. بنابراین، برای به دست آوردن حداقل اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا، عدد ۵ یعنی حداقل اعضای هیئت‌امنا در ۱۶۵۰۰ که تعداد کتابخانه‌های عمومی است ضرب شد و عدد ۸۲۵۰۰ یعنی حداقل تعداد اعضای کتابخانه‌های عمومی به دست آمد. برای اطمینان بیشتر، حجم جامعه ۱۰۰۰۰۰ نفر در نظر گرفته شد.

به دلیل محدودیت پژوهش در دسترسی به داده‌های مورد نیاز، با توجه به مشهور نبودن اعضای هیئت‌امناها و عدم وجود اطلاعات بیشتر از آن‌ها در محیط وب، با جست‌وجوی فراوان، صرفاً اطلاعات ۱۶۹ نفر از اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا به دست آمد. به منظور عدم سوگیری، در صورتی که هیچ اطلاعاتی از یکی از اعضای هیئت‌امنا یافت نمی‌شد، کل اعضا از نمونه حذف و اعضای هیئت‌امنا دیگری جایگزین آنها شد. با توجه به اینکه اطلاعات اعضای که در دسترس بود در این روش استفاده شد، روش نمونه‌گیری به دلیل محدودیت در دسترسی به داده‌های مورد نیاز از نوع غیر احتمالی اتفاقی است. در روش نمونه‌گیری غیر احتمالی اتفاقی، برعکس نمونه‌گیری احتمالی، اعضای نمونه بر اساس نظر محقق برگزیده می‌شوند.

جدول ۱. جامعه و نمونه پژوهش

جامعه	نمونه‌گیری شده
کتابخانه‌های عمومی	-
ایالت (سؤال ۱ و ۲)	به دلیل اینکه کتابخانه‌های عمومی ایالت هاوایی به صورت هیئت‌امناهی اداره نمی‌شد، از جامعه پژوهش حذف و ۴۹ ایالت دیگر بررسی شدند.
اعضای هیئت‌امنا (سؤال ۳)	به دلیل محدودیت پژوهش حاضر در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز، اطلاعات ۱۶۹ نفر از اعضای هیئت‌امنا به عنوان نمونه استخراج شد.

برای گردآوری داده‌های مربوط به سؤالات پژوهش، ابزار گردآوری اطلاعات، سیاهه واری محقق ساخته‌ای است که بر مبنای سؤالات و اهداف پژوهش ایجاد و توسط اساتید گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه تبریز از نظر روایی به صورت صوری بررسی و تأیید شد. برای تهیه این سیاهه واری، مقوله‌هایی تعیین شد و سپس وضعیت هر یک از مقوله‌ها در منابع ذکر شده که برای هر سؤال متفاوت بود تعیین شد.

یافته‌های پژوهش

پرسش اول: ساختار اداری هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا از نظر وظایف، اختیارات اعضای هیئت‌امنا چگونه ارزیابی می‌شود؟

در خصوص پرسش اول پژوهش، سعی شد در حد کفایت وظایف و اختیارات هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی در هر ایالت با مراجعه به قوانین ایالتی نگاشته شود. با توجه به اینکه در برخی از ایالت‌ها، قوانین ایالتی در مورد

هیئت‌امنای انواع کتابخانه‌های عمومی به صورت جداگانه ذکر شده بود و این مسئله موجب سردرگمی می‌شد، در این گونه موارد، دست‌نامه‌ها، فصلنامه‌ها، استانداردها، جعبه‌ابزارها و راهنماهایی که هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی، انجمن هیئت‌امنای، دپارتمان کتابخانه، دپارتمان آموزش و کتابخانه‌های ایالتی در هر ایالت منتشر می‌کنند و نسبت به قوانین ایالتی جامع‌تر هستند استفاده شدند. برای پاسخ‌گویی به این پرسش، به منابع ذکر شده مراجعه و پاسخ سؤال به صورت جداگانه در هر ایالت استخراج شد. سپس، بر مبنای روش پژوهش تحلیل محتوا، مقولاتی تعیین و به هر مقوله کدی اختصاص داده شد. در مرحله بعدی، وضعیت مقولات در هر ایالت بر مبنای پاسخ‌های استخراج‌شده از منابع ذکر شده تعیین و در نهایت درصد فراوانی هر یک از مقولات در کل ایالات متحده آمریکا مشخص شد.

با بررسی اسناد و قوانین، راهنماها و مستندات لازم موجود در خصوص کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا، می‌توان گفت که طیف وسیعی از وظایف و اختیارات برای هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی در نظر گرفته شده است که در هر ایالت با ایالت‌های دیگر متفاوت است. با وجود این، درجه بالایی از انعطاف‌پذیری در مورد وظایف و اختیارات هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی قابل مشاهده است. همچنین، وظایف و اختیارات به گونه‌ای هستند که همه امور اساسی و مهم مربوط به مدیریت و نظارت بر کتابخانه عمومی را در اختیار هیئت‌امنای کتابخانه عمومی قرار می‌دهد.

اهم وظایف و اختیارات هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا که از منابع ذکر شده در ابتدای این بخش استخراج شده، به همراه درصد فراوانی هر یک در جدول ۲ ذکر شده است.

جدول ۲. اهمیت وظایف و اختیارات هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا و درصد فراوانی آن‌ها

درصد فراوانی	مقولات
۹۲	بودجه و مسائل مالی
۹۲	استخدام کتابدار و رئیس کتابخانه و اخراج آن‌ها
۸۱	تعیین سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها
۳۷	برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت و بلندمدت
۳۵	نظارت، حفظ و نگهداری ساختمان و تجهیزات کتابخانه
۳۳	خرید زمین، ساخت و یا اجاره ساختمان برای کتابخانه
۳۲	تصویب قوانین و مقررات برای امور جاری کتابخانه و وظایف کارمندان
۳۱	ارائه گزارش سالانه از عملکرد کتابخانه و هزینه‌کرد بودجه به مردم و مقامات محلی
۳۱	خرید منابع و تجهیزات
۲۷	حمایت از کارکنان و برنامه‌های کتابخانه در جامعه
۲۷	تشکیل جلسات هیئت‌امنای و شرکت منظم در جلسات
۲۷	همکاری و برقراری ارتباط با گروه‌ها سایر نهادهای اجتماعی و دولت محلی
۲۴	انطباق رویه‌های هیئت‌امنای با قوانین محلی و پشتیبانی از قوانین محلی
۲۰	اعطای مجوز به کتابداران برای استخدام دستیار کتابدار
۱۸	نیازسنجی از جامعه به منظور ارائه خدمات
۱۷	قبول هدایا و کمک‌های مردمی
۱۶	سنجش میزان اثرگذاری خدمات کتابخانه
۱۴	برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای کتابداری یا ممکن ساختن شرکت کتابداران در این کارگاه‌ها
۹	پرداخت حقوق کتابداران و سایر کارکنان

درصد فراوانی	مقولات
۶	شرکت در کارگاه‌های آموزشی و جلسات مرتبط با هیئت امنای
۶	فروش تجهیزات کتابخانه
۴	پیشنهاد اعضای جدید برای هیئت امنای
۴	برقراری گونه‌ای نظام کتابخانه‌ای که همه شهروندان به آن دسترسی داشته باشند
۴	بررسی روش‌های نوآورانه برای خدمات
۴	راهنمایی کارمندان و مدیر کتابخانه و انگیزه‌دهی به آن‌ها
۴	انعقاد قرارداد با بیمه
۴	تشویق به ایجاد گروه دوستان کتابخانه
۲	توسعه روابط با شورای شهر و مقامات رسمی
۲	اصلاح قوانین و مقررات داخلی مغایر با قوانین ایالتی
۲	درخواست از مقامات برای تأیید صلاحیت اعضای جدید هیئت امنای
۲	توسعه روابط با شورای شهر و مقامات رسمی
۲	در نظر گرفتن جریمه برای اعضای خاطی
۲	برقراری سیاست همکاری میان هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی ایالت

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، بر مبنای رتبه‌های اول، دوم و سوم این جدول می‌توان گفت که وظایف اغلب اعضای هیئت امنای سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری در خصوص مسائل مالی، اداری و انسانی کتابخانه‌ها است.

پرسش دوم: ساختار اداری هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا از نظر تعداد و نحوه انتصاب اعضای هیئت امنای چگونه ارزیابی می‌شود؟

همان‌طور که ذکر شد، برای پاسخ‌گویی به این سؤال، از قوانین ایالتی معتبر ایالات متحده آمریکا در این زمینه استفاده شد. بعد از استخراج این نوع داده‌ها، در مرحله بعد با استفاده از روش پژوهش تحلیل محتوای کیفی، مقولات پژوهش تعیین و کدگذاری شدند. با توجه به اینکه قوانین ایالتی به تفکیک نوع کتابخانه‌های عمومی تنظیم شده است، برای تعیین درصد فراوانی، ابتدا مجموع انواع کتابخانه‌های عمومی در همه ایالت‌ها (۱۴۰ مورد) شناسایی شد. در نهایت، درصد فراوانی مقولات شناسایی شده در کل ایالات متحده آمریکا محاسبه و گزارش شد. تعداد اعضای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا که از قوانین ایالتی استخراج شده به همراه درصد فراوانی هر یک در جدول ۳ ذکر شده است.

جدول ۳. تعداد اعضای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا

درصد فراوانی	تعداد اعضا
۲۸	۵
۱۲	۷
۱۱	۵-۱۵

درصد فراوانی	تعداد اعضا
۸	متولی کتابخانه در تعیین تعداد اعضا مختار است
۸	۵-۷
۴	۵-۹
۳	۵-۱۲
۳	۵-۱۰
۳	۶
۲	۵-۱۱
۲	۵-۲۵
۲	۵-۱۰
۲	۹،۷،۵
۱	۹،۶،۳
۱	۶-۹
۱	۳
۱	۹
۱	۱۲
۱	۱۵-۲۰
۱	۵-۸
۱	۳-۵
۱	۷-۹
۱	۳-۷
۱	۷-۲۵
۱	۷-۱۱

بر اساس اطلاعات مندرج در جدول مزبور، می‌توان گفت تعداد اعضای هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا از ایالتی به ایالت دیگر و همچنین بر اساس نوع کتابخانه عمومی متفاوت است. این امر موجب می‌شود انعطاف فراوانی از نظر تعداد، قابل مشاهده باشد.

جدول ۴. نحوه انتصاب اعضای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا

در صد فراوانی	مقولات
۲۸	هیئت حاکمه شهرستان
۲۷	شهردار و شورای شهر
۱۰	متولی کتابخانه در نحوه انتصاب اعضا مختار است
۷	شهردار و شورای شهر با همکاری هیئت حاکمه شهرستان
۷	هیئت امنای
۵	شورای بخش
۴	شهردار
۴	قاضی و مدیر شهرستان
۳	قاضی
۱	انتخابات یا مدیر شهرستان
۱	هیئت کلیسا
۱	شورای روستا
۱	هیئت آموزشی منطقه و هیئت حاکمه شهرستان
۱	شورای شهر

همان طور که اطلاعات مندرج در جدول مزبور نشان می‌دهد از نظر نحوه انتصاب، رویه‌های مختلفی در کتابخانه‌های ایالات متحده آمریکا قابل مشاهده است و این امر از ایالتی به ایالت دیگر متفاوت است. با این حال، همان طور که مشاهده می‌شود، اکثریت اعضای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی از طرف هیئت حاکمه منصوب شده و برخی هم از طریق برگزاری انتخابات انتخاب می‌شوند؛ به نحوی که ۱۰ درصد اعضای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا از طریق برگزاری انتخابات انتخاب می‌شوند و ۹۰ درصد نیز انتصابی هستند.

پرسش سوم: ساختار اداری هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا از نظر

ویژگی‌های فردی اعضای هیئت امنای شامل جنسیت، سن، رشته و شغل چگونه ارزیابی می‌شود؟ در خصوص سؤال پژوهش، پس از تعیین حجم نمونه و انجام نمونه‌گیری با روش غیر احتمالی تصادفی که در بخش روش‌شناسی به صورت مفصل در مورد دلیل آن بحث شد، اطلاعات مورد نیاز برای پاسخ‌گویی به این سؤال پژوهش یا از طریق وبسایت کتابخانه‌های عمومی و یا با جست‌وجوی مشخصات اعضای هیئت امنای در شبکه‌های اجتماعی به دست آمد. در مرحله بعد، وضعیت مقولات در هر ایالت به صورت جداگانه تعیین، و در مرحله آخر درصد فراوانی مقولات در کل ایالات متحده آمریکا مشخص شد. لازم به ذکر است به دلیل محدودیت‌هایی که در بخش روش‌شناسی اشاره شد، نمونه‌هایی انتخاب شدند که در دسترس پژوهشگر هستند، و از این رو هرگونه تحلیل ارائه‌شده برای ایالت‌ها بر مبنای اعضای جامعه نمونه‌گیری شده از هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی است و پژوهشگر قصد تعمیم تحلیل‌ها را به کل ایالت را ندارد.

تجزیه و تحلیل داده‌های مربوط به مقوله سن حاکی از آن است که میانگین سنی اعضای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی جامعه نمونه ۴۷ سال است. در جدول ۵، جنسیت اعضای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی جامعه نمونه و درصد فراوانی هر یک ذکر شده است:

جدول ۵. جنسیت اعضای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی جامعه نمونه و درصد فراوانی آنها

جنسیت	درصد فراوانی
زن	۵۷
مرد	۴۳

در جدول ۶ نیز رشته تحصیلی اعضای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی بررسی شده و درصد فراوانی هر یک ذکر شده است:

جدول ۶. مقولات رشته‌های تحصیلی اعضای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی جامعه نمونه و درصد فراوانی آنها

درصد فراوانی	مقولات رشته تحصیلی
۲۲	مدیریت
۱۷	حقوق
۲	هنر
۱	جغرافیا
۴	مهندسی
۳	علوم اجتماعی
۲	فلسفه
۰/۵	توسعه سازمان
۳	علوم کامپیوتر، فناوری اطلاعات و برنامه‌نویسی
۱۲	کتابداری و علوم اطلاعات
۵	علوم تربیتی و آموزش و پرورش
۴	روزنامه‌نگاری و علوم ارتباطات
۳	پزشکی و پیراپزشکی
۳	حسابداری
۶	روانشناسی و مددکاری اجتماعی
۲	ادبیات انگلیسی
۰/۵	کشاورزی
۲	بازاریابی
۰/۵	علوم دینی
۱	تاریخ
۰/۵	زیست‌شناسی
۱	ریاضی
۱	اقتصاد
۴	علوم سیاسی

در جدول ۷ نیز باز نمونی از مشاغل اعضای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا و درصد فراوانی هر یک ذکر شده است:

جدول ۷. مشاغل اعضای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی جامعه نمونه و درصد فراوانی آن‌ها

درصد فراوانی	مقولات شغل
۴۱	کارمند شرکت غیر انتفاعی
۱۲	کتابدار
۹	قاضی، وکیل و مشاور حقوقی
۸	کار در مراکز وابسته به دولت فدرال
۷	کارمند شهرداری، شهردار و کارمند کمیسیون، شور او یا هیئت نظارت شهرستان
۶	کارمند مدرسه، مدیر و معلم
۴	کارمند یا مدرس دانشگاه
۴	مشاغل سیاسی
۳	نویسنده
۳	کارمند بانک
۲	نظامی
۱	مشاغل مرتبط با مذهب مانند کشیش

همان طور که مشاهده می‌شود، در میان مشاغل اعضای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا، بیشترین فراوانی به شاغلان در بخش‌های خصوصی غیر انتفاعی و کمترین فراوانی مربوط به مشاغل مرتبط با کلیسا اختصاص دارد.

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش سعی شد به سه سؤال اساسی مربوط به ماهیت و کارکرد اعضای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا پاسخ داده شود.

بر مبنای سؤال اول، وظایف زیر برای هیئت‌های امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا شناسایی شد و میزان فراوانی آن نیز مورد توجه قرار گرفت.

همان طور که قبلاً نیز ذکر شد، در کشور ایالات متحده آمریکا، وظایف و اختیارات هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی از ایالتی به ایالت دیگر فرق می‌کند. بنابراین، طیف وسیعی از وظایف و اختیارات در کل هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا وجود دارد. عمدتاً دو دسته مسئولیت و اختیار برای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا در نظر گرفته شده است: مسئولیت‌ها و اختیارات مدیریتی، و مسئولیت‌ها و اختیارات مشاوره‌ای. این مسئولیت‌ها و اختیارات عبارت‌اند از: استخدام کتابدار و مدیر کتابخانه، تدوین بودجه، پرداخت حقوق کتابداران، تعیین سیاست و خط‌مشی و غیره. مسئولیت‌ها و اختیارات مشاوره‌ای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا نیز عبارت‌اند از: نیازسنجی از جامعه، ارتباط با سایر نهادهای اجتماعی،

حمایت از برنامه‌های کتابخانه و کارکنان و غیره. در کل، می‌توان ۹ کارکرد اصلی هیئت‌امنا را به شرح زیر ارائه کرد: مدیریت بودجه و مسائل مالی (۹۲ درصد)؛ استخدام کتابدار و رئیس کتابخانه و اخراج آن‌ها (۹۲ درصد)؛ تعیین سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها (۸۱ درصد)؛ برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت و بلندمدت (۳۷ درصد)؛ نظارت، حفظ و نگهداری ساختمان و تجهیزات کتابخانه (۳۵ درصد)؛ خرید زمین، ساخت و یا اجاره ساختمان برای کتابخانه (۳۳ درصد)؛ تصویب قوانین و مقررات برای امور جاری کتابخانه و وظایف کارمندان (۳۲ درصد)؛ ارائه گزارش سالانه از عملکرد کتابخانه و هزینه کرد بودجه به مردم و مقامات محلی (۳۱ درصد)؛ و خرید منابع و تجهیزات (۳۱ درصد). بر اساس کارکردهای مزبور، می‌توان گفت تمرکز اعضای هیئت‌امنا در کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا بیشتر بر مباحث مالی، اداری، انسانی و سیاست‌گذاری است، به نحوی که این مباحث به صورت مشترک حداقل در ۸۱ درصد از کتابخانه‌های عمومی از جمله وظایف رسمی اعضای هیئت‌های امنا به صورت رسمی مورد توجه قرار گرفته است. در کنار این وظایف اصلی، اعضای هیئت‌امنا بر مسائل زیرساختی، تجهیزاتی و اطلاع‌رسانی نیز توجه داشته‌اند.

دیگر کارکردهایی که کمتر از موارد مزبور، مورد توجه اعضای هیئت‌امنا در کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا بوده است عبارت بودند از: حمایت از کارکنان و برنامه‌های کتابخانه در جامعه (۲۷ درصد)؛ تشکیل جلسات هیئت‌امنا و شرکت منظم در جلسات (۲۷ درصد)؛ همکاری و برقراری ارتباط با گروه‌ها و سایر نهادهای اجتماعی و دولت محلی (۲۷ درصد)؛ انطباق رویه‌های هیئت‌امنا با قوانین محلی و پشتیبانی از قوانین محلی (۲۴ درصد)؛ اعطای مجوز به کتابداران برای استخدام دستیار کتابدار (۲۰ درصد)؛ نیازسنجی از جامعه به منظور ارائه خدمات (۱۸ درصد)؛ قبول هدایا و کمک‌های مردمی (۱۷ درصد)؛ سنجش میزان اثرگذاری خدمات کتابخانه (۱۶ درصد)؛ برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای کتابداری یا ممکن ساختن شرکت کتابداران در این کارگاه‌ها (۱۴ درصد)؛ پرداخت حقوق کتابداران و سایر کارکنان (۹ درصد)؛ شرکت در کارگاه‌های آموزشی و جلسات مرتبط با هیئت‌امنا (۶ درصد)؛ فروش تجهیزات کتابخانه (۶ درصد)؛ پیشنهاد اعضای جدید برای هیئت‌امنا (۴ درصد)؛ برقراری گونه‌ای نظام کتابخانه‌ای که همه شهروندان به آن دسترسی داشته باشند (۴ درصد)؛ بررسی روش‌های نوآورانه برای خدمات (۴ درصد)؛ راهنمایی کارمندان و مدیر کتابخانه و انگیزه‌دهی به آن‌ها (۴ درصد)؛ انعقاد قرارداد با بیمه (۴ درصد)؛ تشویق به ایجاد گروه دوستان کتابخانه (۴ درصد)؛ توسعه روابط با شورای شهر و مقامات رسمی (۲ درصد)؛ اصلاح قوانین و مقررات داخلی مغایر با قوانین ایالتی (۲ درصد)؛ درخواست از مقامات برای تأیید صلاحیت اعضای جدید هیئت‌امنا (۲ درصد)؛ در نظر گرفتن جریمه برای اعضای خاطی (۲ درصد)؛ برقراری سیاست همکاری میان هیئت‌امنا در کتابخانه‌های عمومی ایالت (۲ درصد).

همان‌طور که مشاهده می‌شود، بر مبنای این وظایف کمتر معمول نیز می‌توان گفت که مباحث مربوط به ارتباط با جامعه، مجامع رسمی و قانونی اجتماعی، مشارکت، هماهنگی و همکاری میان هیئت‌ها، انجمن‌ها و مجامع، مباحث آموزشی و کارگاهی، نظارت بر قراردادهای و غیره نیز اخیراً به عنوان وظایف جدید اعضای هیئت‌امنا در کتابخانه‌های عمومی شمرده شده‌اند که باید در این زمینه برنامه‌ریزی‌های لازم برای تعریف نقش برای انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران صورت گیرد.

انطباق این وظایف و کارکردها با کارکردهای انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران نشان می‌دهد یکی از وظایف مشابه هر دو ساختار مردمی تهیه و تنظیم بودجه است، با این تفاوت که در ایالات متحده آمریکا هیئت‌امنا در اکثریت ایالت‌ها مسئول بلافاصله تدوین بودجه است و در تعداد معدودی از ایالت‌ها بودجه توسط هیئت‌امنا تدوین و برای تأیید به مقامات محلی تحویل داده می‌شود؛ این در حالی است که در کشور ایران، بودجه توسط انجمن شهرستان تدوین و به انجمن کتابخانه‌های عمومی استان که تشکیلاتی در سطح استان تقریباً معادل ایالت در کشور ایالات متحده آمریکا و نه در سطح محلی است تحویل داده می‌شود.

یکی دیگر از کارکردهای مشابه هیئت‌های امنای کتابخانه‌های عمومی آمریکا و انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران، انجام وظایف مربوط به ساخت کتابخانه و فراهم‌آوری تجهیزات است، با این تفاوت که در کشور ایران این وظیفه

با همکاری اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی و سایر نهادهای دولتی انجام می‌شود، در حالی که در ایالات متحده آمریکا هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی مسئول مطلق و بلافصل وظیفه ساخت، تجهیز و بازسازی کتابخانه است.

از جمله کارکردهای مشابه هیئت‌های امنای کتابخانه‌های عمومی آمریکا و انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران، انجام وظایف مرتبط با قبول هدایا و کمک‌های مردمی است. بررسی‌ها در این خصوص حاکی از آن است که وظیفه تشویق به اهدای زمین، کتاب و سایر کمک‌های نقدی و غیرنقدی در هر دو ساختار مردمی ایالات متحده آمریکا و ایران مشابه است، با این تفاوت که در اکثریت ایالت‌های کشور ایالات متحده آمریکا، هیئت امنای مسئول بلافصل اموالی است که از طریق کمک‌های مردمی به کتابخانه اهدا می‌شود، حال آنکه در ایران چنین وضعیتی تعقیب نمی‌شود.

بررسی‌های دیگر درباره تفاوت‌های ساختارهای هیئت‌امنایی ایالات متحده آمریکا و انجمنی ایران نشان می‌دهد در حالی که از جمله وظایف اصلی هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا استخدام رئیس کتابخانه و کتابداران، پرداخت حقوق و مزایای کافی به کارکنان کتابخانه، حمایت از کارکنان در جامعه، تدارک امکان شرکت کارکنان کتابخانه در کارگاه‌های آموزشی، راهنمایی کارمندان و مدیر کتابخانه و انگیزه‌دهی به آن‌ها، تعیین وظایف کارکنان کتابخانه و اعطای مجوز به کتابداران برای استخدام دستیار کتابدار است، بر اساس قانون نحوه تأسیس و اداره کتابخانه‌های عمومی ایران، صرفاً یک وظیفه در قبال نیروی انسانی برای انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران تعریف شده است؛ این وظیفه کلی عبارت است از: جذب، نگهداری و انجام سایر امور اداری مربوط به نیروی انسانی. از دیگر وظایف مشابه این دو ساختار، الزام هیئت‌های امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا و انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران به ارائه گزارش عملکرد است؛ با این تفاوت که در ایالات متحده آمریکا، گزارش‌دهی به مردم و دولت محلی صورت می‌گیرد، حال آنکه در انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران، گزارش عملکرد به انجمن کتابخانه‌های عمومی استان ارائه می‌شود.

سایر تفاوت‌های موجود این دو ساختار به وظایف مرتبط با نیازسنجی از جامعه و سنجش میزان اثرگذاری خدمات کتابخانه مربوط می‌شود. تفاوت اساسی دو رویکرد حاکم بر هیئت‌های امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا و انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران در نوع نگاه مردمی و اداری است. در حالی که در ایالات متحده آمریکا تمام نگاه‌ها متمرکز بر مردم و جوامع محلی است، در ایران عمدتاً نگاه اداری، سازمانی و دولتی تعقیب می‌شود. برای نمونه، از انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران انتظار می‌رود تا با سازمان‌ها و نهادهای دولتی و عمومی در ارتباط باشند.

از دیگر تفاوت‌های ساختاری در زمینه ساختارهای مردمی کتابخانه‌های عمومی در ایالات متحده آمریکا و ایران، مربوط به وظایف و تنوع مسئولیت‌ها در مناطق جغرافیایی متفاوت است. همان‌طور که مشاهده شد، وظایف و اختیارات هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا از ایالتی به ایالت دیگر متفاوت است، در حالی که در ایران وظایف و اختیاراتی در نظر گرفته شده برای انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی برای همه انجمن‌ها در همه کتابخانه‌های عمومی و در هر اندازه و نقطه جغرافیایی یکسان است. همچنین، بررسی این تفاوت‌ها از نظر وظایف و اختیارات نیز نشانگر آن است که وظایف و اختیارات هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا مفصل‌تر و واقعی‌ترند و وجه محلی را به صورت پررنگ‌تری بازنمون می‌کنند. به عبارت دیگر، وظایف و اختیارات هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا به گونه‌ای تدوین شده‌اند که مدیریت و نظارت بر همه امور کتابخانه‌های عمومی را به هیئت‌امنای کتابخانه‌های واگذار می‌کند، در حالی که در ایران وظایف و اختیارات انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی بیشتر معطوف به امور مالی است و در این زمینه نیز از اختیارات کامل برخوردار نبوده و به سلسله‌مراتب بالاتر وابسته است. این وابستگی نیز موجب می‌شود وجه محلی انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی کم‌رنگ‌تر شده و تصمیم‌گیری با تأخیر صورت گیرد. بر این اساس، پیش‌بینی می‌شود در صورت افزایش وظایف و اختیارات انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران، وجه محلی کتابخانه‌های عمومی ایران تقویت شده و روند تصمیم‌گیری نیز تسریع شود.

بر مبنای سؤال دوم، به بحث ساختار اداری حاکم بر هیئت‌های امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا از نظر تعداد و نحوه انتصاب اعضای هیئت‌امنا پرداخته شد. همان طور که مشاهده شد، در ایالات متحده آمریکا تعداد اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی بر اساس ایالت و نوع کتابخانه عمومی متفاوت است. در برخی موارد، متولی کتابخانه عمومی در تعیین تعداد اعضای لازم برای عضویت در هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی مختار است، اما در اکثر موارد در قوانین ایالتی به تعداد اعضا اشاره شده است. اشاره به تعداد اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی در قوانین ایالتی نیز بر دو نوع است: در برخی موارد، محدوده‌ای از حداقل و حداکثر برای تعداد اعضا تعیین شده و در اکثر موارد، تعداد اعضا در قالب یک عدد بیان شده است. همان طور که در بخش یافته‌های پژوهش ارائه شد، اکثر هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا ۵ نفر عضو دارند و در موارد محدودی نیز ۷ نفر، ۵ تا ۱۵ نفر و سایر موارد عضویت دارند.

با این حال، تفاوت اساسی این دو ساختار مردمی برای مدیریت کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا و ایران در ماهیت آن‌هاست. در ایالات متحده آمریکا هر کتابخانه عمومی یک هیئت‌امنا دارد، ولی در ایران برای هر تعداد کتابخانه‌های عمومی که در محدوده هر شهرستان ایجاد می‌شود یک انجمن با عنوان انجمن کتابخانه‌های عمومی شهرستان تشکیل می‌شود.

از دیگر تفاوت‌های این دو در تعداد اعضاست. در حالی که در ایران انجمن کتابخانه‌های عمومی هر شهرستان به صورت پیش فرض ۹ عضو دارد، در ایالات متحده آمریکا تعداد اعضای هیئت‌امنا برای هر کتابخانه عمومی متفاوت و اغلب ۵ نفر است. برای نمونه، اگر شهرستانی ۱۰ کتابخانه عمومی داشته باشد یک انجمن ۹ نفره نمی‌تواند وظایف خود را در مورد هر ۱۰ کتابخانه عمومی (که هر کدام مسائل، ویژگی‌ها و تفاوت‌های خاص خود را دارند) به درستی انجام دهد. همچنین، رسیدگی به امور ۱۰ کتابخانه عمومی به صورت مشترک باعث سردرگمی و درهم‌تیدگی مسائل و مشکلات همه کتابخانه‌های عمومی می‌شود و احتمالاً یک انجمن ۹ نفره و مشترک جواب‌گوی مسائل و مشکلات همه کتابخانه‌های عمومی نخواهد بود.

از سوی دیگر، بررسی نحوه انتصاب اعضا نشان می‌دهد در ایالات متحده آمریکا رویه تعریف‌شده‌ای برای انتصاب یا انتخاب اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی وجود ندارد و رویه انتصاب اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی هر ایالت تقریباً با سایر ایالت‌ها متفاوت است. ۱۰ درصد از اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی از طریق برگزاری انتخابات در خلال انتخابات شهرداری یا برگزاری انتخاباتی عمومی انتخاب می‌شوند و ۹۰ درصد نیز توسط مقامات محلی منصوب می‌شوند. در اکثر ایالت‌ها، مقامات حاکم محلی نمی‌توانند عضوی از هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی باشند، اما در تعداد معدودی از ایالت‌ها مقامات حاکم محلی نیز عضوی از هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی هستند. اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی پس از انتخاب یا انتصاب از میان خود رئیس، دبیر و... را انتخاب می‌کنند. همان طور که در بخش یافته‌ها ارائه شد، اکثر اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا توسط هیئت حاکمه شهرستان (کمیسیون شهرستان، شورای شهرستان، مدیر شهرستان و هیئت نظارت شهرستان) و هیئت حاکمه شهر (شهردار و شورای شهر) منصوب می‌شوند. در مواردی که اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا توسط مردم انتخاب می‌شوند، نقش مردم به صورت مستقیم در انتخاب اعضای هیئت‌امنا باز نمون می‌شود. در مواردی هم که مقامات شهر و شهرستان اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی را منصوب می‌کنند به معنای نفی نقش مردم نیست؛ چرا که در ایالات متحده آمریکا مردم اعضای هیئت حاکمه شهر و شهرستان را انتخاب می‌کنند و هیأت حاکمه شهر و شهرستان هم به عنوان منتخب مردم اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی را منصوب می‌کنند. بنابراین، ساختار سلسله‌مراتبی شدیدی ایجاد نمی‌شود و به باز نمون وجه محلی در انتصاب اعضای هیئت‌امنا کمک می‌کند. در برخی از موارد نیز، متولی یا متولیان کتابخانه عمومی در انتخاب رویه انتصاب یا انتخاب اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی آزادند. در مقابل، بر اساس قانون اداره کتابخانه‌های عمومی مصوب مجلس شورای اسلامی، اعضای انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران و نحوه انتصاب آن‌ها به شرح زیر معرفی شده‌اند: فرماندار (رئیس انجمن)، رئیس اداره فرهنگ و ارشاد

اسلامی شهرستان (دبیر انجمن)، شهردار، رئیس شورای اسلامی شهرستان، پنج نفر از اشخاص حقیقی و حقوقی که حداقل یک نفر آنان از بانوان باشد، به پیشنهاد دبیر انجمن و تصویب رئیس انجمن طبق دستورالعمل هیئت امنای. یکی از تفاوت‌های اساسی این دو در ماهیت حقیقی و حقوقی اعضاست. همان‌طور که مشاهده می‌شود، اغلب سمت‌های کلیدی و اغلب اعضای انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران را اشخاص حقوقی تشکیل می‌دهند، حال آنکه اغلب اعضای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا را اشخاص حقیقی تشکیل می‌دهند و در موارد بسیار محدودی، شهردار، یکی از اعضای شورا شهر و یکی از اعضای کمیسیون یا شورای شهرستان نیز عضوی از هیئت امنای هستند. با این توضیح، به نظر می‌رسد وجه محلی در نحوه انتصاب اعضای هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا با حضور اشخاص حقیقی بیشتر نمایان است، حال آنکه وجه دولتی و حقوقی ترکیب فعلی انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران پررنگ‌تر از وجه محلی آن است.

از سوی دیگر، طبق ساختار هیئت‌های امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا، اعضا در اولین جلسه بعد از انتصاب یا انتخاب، افرادی را از میان خود به‌عنوان رئیس و معاون رئیس انتخاب می‌کنند؛ این در حالی است که بر اساس قانون انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی کشور ایران، رئیس و دبیر انجمن اشخاص حقوقی (فرماندار و رئیس اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی) از قبل مشخص هستند. این امر نیز منجر به تقویت ماهیت دولتی و حقوقی انجمن‌ها می‌شود.

البته، در ایالات متحده آمریکا نیز برخی ساختارها مانند ساختار اداری انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران است، به‌نحوی که در کتابخانه‌های عمومی مناطق غیراشرافی ایالت فلوریدا از ۷ نفر اعضای هیئت امنای، ۳ نفر توسط هیئت حاکم منصوب و ۴ نفر دیگر نیز توسط ۳ نفر عضو منصوب شده منصوب می‌شوند؛ با این تفاوت که در انتصاب اعضای هیئت امنای این مجموعه، انتصاب اعضای جدید به‌صورت مشترک و توسط ۳ نفر عضو منصوب شده صورت می‌گیرد و نه صرفاً به‌واسطه ۱ نفر.

در نهایت، در خصوص یافته‌های مرتبط با این سؤال که ساختار اداری هیئت‌های امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا از نظر ویژگی‌های فردی اعضای هیئت‌امنا شامل جنسیت، سن، شغل و رشته تحصیلی اعضای هیئت‌امنا چگونه ارزیابی می‌شود بحث به عمل می‌آید. همان‌طور که مشاهده شد، اکثر اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا در مؤسسات غیرانتفاعی مشغول به کار هستند، حال آنکه بررسی ساختار انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران نشان‌دهنده آن است که اغلب کرسی‌های انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران متعلق به مدیران دولتی و منصوبان آن‌ها است. همچنین، دومین شغل غالب اعضای هیئت‌های امنای کتابخانه‌های آمریکایی شغل کتابدار بود، حال آنکه در ترکیب فعلی انجمن کتابخانه‌های عمومی ایران هیچ تدبیری در خصوص استفاده از ظرفیت کتابداران اندیشیده نشده است؛ این در حالی است که بر مبنای قانون قبلی کتابخانه‌های عمومی مصوب سال ۱۳۴۴، دبیر انجمن کتابدار بوده است.

در ایالات متحده آمریکا، اکثریت اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی را زنان تشکیل می‌دهند. در کشور ایران نیز الزام به مشارکت دادن زنان در انجمن کتابخانه‌های عمومی در قالب اینکه حداقل ۱ نفر از ۴ نفر اعضای حقیقی یا حقوقی انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی از زنان باشند، گرچه گامی روبه‌جلو تلقی می‌شود ولی کافی نیست. با توجه به اینکه اکثر اعضای حقوقی انجمن کتابخانه‌های عمومی را مردان تشکیل می‌دهند، به نظر می‌رسد اگر تمهیدی اندیشیده شود تا زنان درصد بیشتری از تعداد اعضای حقیقی انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی را تشکیل دهند، گامی مثبت در زمینه مشارکت زنان در انجمن کتابخانه‌های عمومی شهرستان خواهد بود.

در کتابخانه‌های عمومی بررسی شده از ایالات متحده آمریکا، میانگین سن اعضای هیئت‌امنا ۴۷ سال محاسبه شد. همچنین، پراکندگی قابل توجهی در داده‌های سنی اعضای هیئت‌های امنای کتابخانه‌های عمومی ایالات متحده آمریکا مشاهده شد، و این امر نشان می‌دهد از ترکیبی از اعضای جوان و مسن در هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی بررسی شده از کشور ایالات متحده آمریکا استفاده شده است. همچنین، بررسی رشته‌های تحصیلی اعضای هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی بررسی شده از ایالات متحده آمریکا نشان داد که اعضا در طیف وسیعی از رشته‌ها

تحصیل کرده‌اند، هر چند رشته‌های غالب، مدیریت و حقوق هستند.

در کل، در خصوص ساختار انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران بر اساس تجارب جهانی به‌ویژه تجربه مبتنی بر هیئت‌های امنای کتابخانه‌های عمومی آمریکا، می‌توان گفت با توجه به رهنمودهای ایفلا و یونسکو (۲۰۰۲)، کتابخانه‌های عمومی برای فراهم آوردن سطح مطلوبی از خدمات باید توسط قانون و دولت پشتیبانی شوند. همچنین، بر اساس بررسی تجربه کشورهایمانند هند و آفریقای جنوبی در ایالتی کردن صفر تا صد کتابخانه‌های عمومی و قطع کامل حمایت‌های دولتی که منجر به ارائه خدمات نامطلوب در مناطق محروم شد، پیشنهاد می‌شود حمایت دولت در قالب بودجه اختصاص داده‌شده به نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور همچنان ادامه یابد. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود کتابخانه‌های عمومی با ترکیبی متوازن از حمایت‌های محلی و دولتی برخوردار باشند، و نسبت به تنوع جمعیتی، جنسیتی، سنی، شغلی، و کارکردی آن‌ها اهتمام لازم وجود داشته باشد. همچنین، بایستی وظایف و کارکردهای نوینی برای انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران تعریف شود و میزان اختیارات آن‌ها افزایش یابد.

پیشنهاد‌های اجرایی

با توجه به نتایج این پژوهش، پیشنهاد‌های زیر به منظور بهبود ساختار انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران ارائه می‌شود:

- در نظر گرفتن یک انجمن برای هر کتابخانه عمومی و تغییر نام انجمن کتابخانه‌های عمومی شهرستان به انجمن کتابخانه عمومی؛
- حذف انجمن کتابخانه‌های عمومی استان و تفویض اختیارات آن به انجمن کتابخانه عمومی؛
- در نظر گرفتن وظایف و اختیارات بیشتر برای انجمن‌های کتابخانه عمومی به طوری که اداره و نظارت کامل بر کتابخانه عمومی را به انجمن کتابخانه واگذار کند؛
- در نظر گرفتن تعداد اعضای متغیر برای هر انجمن بر اساس جمعیت حوزه جغرافیایی؛
- انتصاب اعضای انجمن کتابخانه عمومی از میان اشخاص حقیقی؛
- انتصاب اعضای انجمن کتابخانه عمومی با پیشنهاد رئیس اداره کتابخانه‌های عمومی شهرستان و تأیید شورای شهر؛
- الزام به عضویت افراد متخصص و همچنین زنان در انجمن کتابخانه عمومی با پیش‌بینی بندهای قانونی.

پیشنهاد‌های پژوهشی

- بررسی جمعیت‌شناختی اعضای انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی یک استان و مطابقت آن با پوشش قومی، سنی، جنسیتی و آموزشی استان مورد نظر؛
- بررسی تطبیقی ساختار مالی کتابخانه‌های عمومی کشور ایالات متحده آمریکا و ساختار مالی انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی ایران.

- آزاد، اسدالله؛ و نوروزی، عبدالرضا (۱۳۸۳). نظریه عمومی نظام‌ها در کتابداری و اطلاع‌رسانی. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۶۱-۸۲، (۳)۷.
- ابراهیمی میلانی، رسول؛ و مجابی، حسن (۱۳۷۳). ما و کتابخانه‌های سرد و ساکت: بررسی و ارزیابی کتابخانه‌های عمومی کشور. دانشگاه انقلاب: ویژه‌نامه هفته کتاب و کتاب‌خوانی، (۱۰۳)، ۱۲۹-۱۵۵.
- یونسکو (۱۳۷۴). بیانیه ایفلا و یونسکو درباره کتابخانه عمومی ۱۹۹۴ (زهره میرحسینی، مترجم). تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۵(۱-۲)، ۱۰۷-۱۰۸. (نشر اثر اصلی ۱۹۹۴)
- پرتو، پردیس؛ و گل‌تاجی، مرضیه (۱۳۹۰). ماهیت میان‌رشته‌ای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی. فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی، ۳(۲-۳)، ۱۲۱-۱۴۲.
- تامپسون، جیمز (۱۳۸۸). تاریخ اصول کتابداری (محمود حقیقی، مترجم). تهران: مرکز نشر دانشگاهی. (نشر اثر اصلی ۱۹۷۷)
- خاکی، غلامرضا (۱۳۷۸). روش تحقیق بارویکرده پایان‌نامه‌نویسی. تهران: انتشارات درایت.
- خدایی، محبوبه (۱۳۸۸). جنبه‌های تاریخی کتابخانه‌های عمومی ایران. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۱۵(۲)، ۱۹۲-۱۶۹.
- داوری، احمد (۱۳۸۷). جایگاه هیأت‌امنا در نظام آموزش عالی ایران. مجلس و پژوهش، ۵۹، ۸-۳۴.
- زارع، امین؛ گودینی، یاسر؛ و ریاحی، عارف (۱۳۹۴). مطالعه عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه عمومی. فصلنامه نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی، ۴(۱-۲)، ۵۱-۶۲.
- زوارقی، رسول (۱۳۸۵). کتابخانه‌های عمومی آینده. مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۱۷(۳)، ۱۴۹-۱۶۰.
- زوارقی، رسول (۱۳۸۸). کتابخانه‌های عمومی و نقش آن‌ها در مهندسی فرهنگی جامعه. ماهنامه مهندسی فرهنگی، ۲۹-۳۰، ۵۸-۴۱.
- شعبانی، احمد (۱۳۷۷). مقایسه رشد کتابخانه‌های عمومی ایران با غرب در فرایند و تبلور کارکردهای اجتماعی سازمان. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۷(۱)، ۳۳-۳۹.
- غفاری قدیر، جلال؛ و شقاقی، مهدی (۱۳۸۹). کتابخانه‌های عمومی و تحلیل کارکردهای اجتماعی آن به‌عنوان نهادی ارتباطی-رسانه‌ای. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۱۶(۳)، ۵-۳۸.
- فدایی، غلامرضا (۱۳۸۷). سخن سردبیر. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۱۴(۴)، ۱-۳.
- کتابخانه ملی ایران (۱۳۸۵). دائرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی (۲ جلد). تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
- کولائیان، فردین (۱۳۸۴). آسیب‌ها و فرصت‌ها در حوزه کتابخانه‌های عمومی ایران. کتاب ماه کلیات، ۱۶۰-۱۶۹.
- محبوب، سیامک؛ و قشقای، علی (۱۳۸۸). رتبه‌بندی کتابخانه‌های عمومی جهان مبتنی بر شاخص‌های عملکرد کمی با استفاده از رویکرد MADM و مدل SAW. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۱۵(۲)، ۳۳-۴۸.
- محمدنیا، مرضی (۱۳۸۸). نقش وقف در ایجاد کتابخانه در ایران. آینه پژوهش، ۲۰(۱)، ۵-۱۰.
- مرادی، نورالله (۱۳۵۲). دانشگاه مردم. نامه انجمن کتابداران ایران، ۶(۳)، ۱-۳.
- مزینانی، علی (۱۳۸۳). کتابخانه و کتابداری. تهران: سمت.
- مک‌کیب، رونالد بی. (۱۳۸۸). کتابداری مدنی: بازنگری در رسالت اجتماعی کتابخانه عمومی. (حسین مختاری معمار، مترجم). تهران: چاپار. (نشر اثر اصلی ۲۰۰۱)
- ملایی، ابراهیم؛ شعبانی، احمد؛ و رضایی دریانی، رقیه (۱۳۹۲). شناسایی راه‌های بهبود خدمات جنبی در کتابخانه‌های عمومی استان اصفهان از دیدگاه کاربران بر مبنای رهنمودهای ایفلا و یونسکو. فصلنامه نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی، ۲(۳)، ۴۳-۵۴.
- موکهرجی، آجیت کومار (۱۳۶۸). تاریخ و فلسفه کتابداری (اسدالله آزاد، مترجم). مشهد: آستان قدس رضوی. (نشر اثر اصلی ۱۹۶۶)
- میرحسینی، زهره؛ و باب‌الحوائجی، فهیمه (۱۳۸۴). تصویری اجمالی از کتابخانه‌های عمومی در ایران. پیام کتابخانه، ۶(۱)، ۳۴-۴۶.
- نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور (۱۳۹۰). مجموعه دستورالعمل‌های اداره کتابخانه‌های عمومی. تهران: موسسه انتشارات کتاب‌نشر.
- نیک‌نام، مهرداد (۱۳۷۶). نقش کتابخانه‌های عمومی. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۸(۳)، ۵۵-۶۱.

References

- Aabø, S., Audunson, R., & Vårheim, A. (2010). How do public libraries function as meeting places?. *Library & Information Science Research*, 32(1), 16-26.
- American Public Library. *Library Trends*, 14(11). 55-68.
- Arns, J. (2007). The leadership characteristics and behaviors valued by public library trustees in times of conflict and contention. *The Library Quarterly*, 3(77), 287-310.
- Azad, A., & Noruzi, A. (2004). General theory of systems in Library and Information Science. *Library*

and Information Sciences, 7(3), 61-82. (in Persian)

■ Christenson, J. (1995). Role of the Public Library Trustee. *Library Trends*, 44(1), 63-76.

■ Dain, P. (1996). American public libraries and the third sector: Historical reflections and implications. *Libraries & culture*, 31(1), 56-84.

■ Davari, A. (2008). The position of the Board of Trustees in the Iranian higher education system. *Parliament and Research*, 59, 8-34. (in Persian)

■ Ebrahimi-Milani, R., & Mojabi, H. (1994). We and the cold and silent libraries - review and evaluation of the country's public libraries. Revolution University: Book and Book Reading Weekly Special Issue. 103: 129-155. (in Persian)

■ Elsaid, N. M., Okasha, A. E., & Abdelghaly, A. A. (2013). Defining and Solving the Organizational Structure Problems to Improve the Performance of Ministry of State for Environmental Affairs-Egypt. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 3(10), 1-10.

■ Fadaie, G. (2009). The LIS Discipline or Retrieval Of Information: A Theoretical Viewpoint. *Issues in Informing Science & Information Technology*, 6, 575-584.

■ Fadaie, G. (2008). Editorial letter. *Research on Information Science & Public Libraries*, 14(4), 1-3. (in Persian)

■ Farrell, M. (2012). A brief history of national support for libraries in the United States. In *World Library and Information Congress, IFLA General Conference and Assembly* (Vol. 78).

■ Germain, C. M. (1979). France: Libraries of Law and Librarians. *Law Libr. J.*, 72, 235.

■ Gaiman, N. (2013). Why our future depends on libraries, reading and daydreaming. *The Guardian*, 15.

■ Ghafari-Ghadir J., & Shaghghi, M. (2010). Public libraries and analysis of their social functions as a communication-media foundation. *Research on Information Science & Public Libraries*, 16(3), 5-38. (in Persian)

■ Ghosh, M. (2005). The public library system in India: challenges and opportunities. *Library Review*, 54(3), 180-191.

■ Gill, P. (2001). *The public library service: IFLA/UNESCO guidelines for development* (Vol. 97). NBD Biblioph Publishers.

■ Holt, G. E. (2005). Financial responsibilities of library boards. *The Bottom Line*, 18(3), 133-137.

■ Niegaard, H. (1994, August). Unesco's 1994 Public library manifesto. In *Içinde Proceedings of the 60th IFLA Council and General Conference, München, Saur*. <http://www.ifla.org>. IFLA (Vol. 24, p. 2018). (Z. Mirhossaini, Trans.). *Research on Information Science & Public Libraries*, 5(1-2), 107-108. (in Persian)

■ Iran National Archive and Library. (2006). *Encyclopedia of Library and Information Science*. Tehran: Iran Republic Islamic National Library. (in Persian)

■ Iran Public Libraries Foundation (2011). *A set of instructions for managing public libraries*. Tehran: Moassese-ye-Enteshrat-e-Ketab-E-Nashr (in Persian)

■ Kaur, M., & Chaudhary. CH. P. (2017). Role of Academic and Public Libraries in Democracy. *IOSR Journal Of Humanities And Social Science*, 7(22). 26-27.

■ Khaki, GR. (1999). *Research methods with thesis writing approach*. Tehran: Derayat. (in Persian)

■ Khodaie, M. (2009). Historical aspects of Iran public libraries. *Research on Information Science & Public Libraries*, 15(2), 169-192. (in Persian)

■ Koolaian, F. (2005). Threats and opportunities of Iran public libraries. *Keteb-E-Mah-E-Kolliat*, 160-169. (in Persian)

■ Latham, J. M., & Ditzler, W. E. (2010). Collective effort: The American union and the American public library. *Library trends*, 59(1), 237-255.

■ Liu, R. (2010). The Value of a Library Advisory Board in a Research Library, Best Practices for Government Libraries 2010, LexisNexis, Washington DC, -1. Retrieved from <https://www.nist.gov/publications/value-library-advisory-board-research-library>

■ Mahboub, S., ; Ghashghaie, A. (2009). Ranking world public libraries based on quantitative performance indicators with MADM approach and SAW model. *Research on Information Science & Public Libraries*, 15(2), 33-48. (in Persian)

■ Mazinani, A. (2004). *Library and Library Science*. Tehran: SAMT. (in Persian)

■ McCabe, R. B. (2009). *Civic librarianship: Renewing the social mission of the public library* (H. M. Memar, Trans.). Tehran: Chapar. (Original work published 2001) (in Persian)

■ Mirhossainin, Z., & babalhavaeji, F. (2005). Overview of public libraries in Iran. *Research on*

Information Science & Public Libraries, 6(1), 34-46. (in Persian)

■ Mohammadnia, M. (2009). The role of endowment in creating the library in Iran. *The Quarterly Journal Ayeneh-ye-Pazhoohesh*, 20(1), 5-10. (in Persian)

■ Mollae, E., Shabani, A., & Rezaei Aderyani, R. (2016). Recognition of the ways of improving services peripheral in the province of Isfahans' public libraries from the viewpoints of users based on IFLA and UNESCO guidelines. *Journal of Information Systems and Services*, 2(3), 43-54. (in Persian)

■ Moradi, N. (1973). People university. *The Iranian Librarians Association*, 6(3), 1-3. (in Persian)

■ Mukherjee, A. K. (1966). *Librarianship, its philosophy and history*. New York: Asia Publishing House. Translated by A. Azad (1989). Mashhad: Asten-e-Ghides-e-Razavi (in Persian)

■ Neondorf, K. A. (2002). *The content analysis guidebook* Sage.

■ Niknam, M. (1998). The role of public libraries. *Research on Information Science & Public Libraries*, 8(3) 55-61. (in Persian)

■ Ocholla, D. N., & Le Roux, J. (2011). Conceptions and misconceptions of theoretical frameworks in library and information science research: A case study of selected theses and dissertations from eastern and southern African universities. *Mousaion*, 29(2), 61-74.

■ Oh, S. (2014). Effects of the discount matrix on e-rate funds from 1998 to 2012. *Telecommunications Policy*, 38(11), 1069-1084

■ Parto, P., Goltaji, M. (2011). Interdisciplinary nature of Library and Information Science. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 3(2), 121-142. doi: 10.7508/isih.2011.1011.006 (in Persian)

■ Shabani, A. (1998). Comparison of the growth of Iranian public libraries with the West in the process and crystallization of social functions of the organization. *Research on Information Science & Public Libraries*, 7(1), 33-39. (in Persian)

■ Thompson, J. (2009). *A history of principles of librarianship* (Mahmoud Haghghi, Trans.). Tehran: Markaze-Nahre-Daneshgahi. (Original work published 1977) (in Persian)

■ Vakkari, P. (2014). Perceived outcomes of public libraries in Finland, Norway and the Netherlands. *Journal of Documentation*, 70(5), 11-29

■ Warner, A. A. (1999). A demographic study of Ohio public library trustees. (Master's thesis), Kent State University.

■ Weingand, D. E. (1993). Public Library and adult Learner, 8(2), 30-38.

■ Zare, A., Godeyni, Y., & Riahi, A. (2015). Study of factors affecting the use of public libraries (case study of users of Kermanshah public libraries). *Journal of Information Systems and Services*, 4(4), 51-62. (in Persian)

■ Zavarraqi, R. (2006). Public libraries of the future. *Librarianship and Information Organization Studies*, 17(3), 149-160. (in Persian)

■ Zavarraqi, R. (2009). Public libraries and their role in the cultural engineering of society. *Cultural Engineering Monthly*, 29-30, 41-58. (in Persian)